

Torah from Around the World

Een mens heeft de plicht zich uit te spreken, wanneer zijn woorden gehoor zullen vinden, maar moet er het zwijgen toe doen, wanneer hij weet dat zijn woorden zullen worden genegeerd.

Talmoed, Jevamot 65b

Sjabbat 6 juli 2019 / 3 Tammoez 5779, Korach, Bemidbar/Numeri 18:1 - 32

Tanach blz. 304 - 307

Haftara: Psalm 49:1 - 21

Tanach blz. 1293 - 1294

vertaler: Channa Kistemaker

Commentaar: Rabbijn Elizabeth Bolton leidt de Reconstructionistische kehilla Or Haneshama in Ottawa, Canada.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://www.reconstructingjudaism.org/dvar-torah/why-did-korah-rebel>

Waarom kwam Korach in opstand?

Het verhaal van de opstand van Korach aan het begin van de gelijknamige sidra is zo meeslepend, dat we er meestal niet toe komen om dieper op het vervolg in te gaan, of - en dat is minstens zo belangrijk - ons af te vragen of de afloop wel zo rechtvaardig is.

Het maakt dan niet meer uit dat er minstens nog twee opstandige figuren waren - Datan en Awiram - die het leiderschap van Mosjé in twijfel trokken; of dat Korach zich eigenlijk meer zorgen maakte

over Aharon en zijn Levitische / priesterlijke privileges. Hoe snel zijn we al weer vergeten dat Aharon, Mirjam, en inderdaad het hele volk, niet lang daarvoor klaagden over Mosjé! (sidra Beha'alotecha; Bemidbar/Numeri 11-12) De naam Korach is synoniem geworden met die van een verbitterde klager, die zijn welverdiende straf kreeg.

Kort gezegd begint de verhaallijn met de bondige verbale handschoen, geworpen naar Mosjé en naar Aharon: „U matigt u teveel aan. Alle leden van de gemeenschap zijn heilig, en de Eeuwige is in hun midden. Waarom voelt u zich dan boven de gemeenschap van de Eeuwige verheven?”

(Bemidbar/Numeri 16: 3)

Het hoogtepunt van het verhaal - of liever: een reeks hoogtepunten - komt nadat Mosjé tevergeefs heeft geprobeerd de uitdagers te kalmeren. Velen worden door een bovennatuurlijke kracht verzwolgen en begraven in de aarde. Anderen worden door vuur verteerd. De bredere gemeenschap pakt vervolgens de strijdkreet op en zegt tegen Mosjé en Aharon: „U hebt het volk van de Eeuwige gedood.” (Bemidbar 17: 6) Met andere woorden, kijk eens wat jullie hebben gedaan! Vervolgens proberen Mosjé en Aharon de woede van de Eeuwige te sussen; deze was neergedaald op de mensen in de vorm van een verwoestende plaag, die meer dan veertienduizend mensen vernietigde, voordat Aharon in staat was om de ramp te verzachten.

De ontknoping komt onverwacht in de volgende passage. De sidra gaat verder alsof er niks is gebeurd met het onderzoeken van de verantwoordelijkheden van priesters en Levieten, waarbinnen - volgens veel rabbijnse commentatoren - de juiste volgorde opnieuw vastgesteld wordt. Van de twaalf staven die voor elke stam in de Tent der Samenkomst waren geplaatst en er nu uit werden gehaald, botte die van Aharon, vertegenwoordiger van de Levieten, uit met amandelbloesems. Het Goddelijke antwoord is net zo beknopt als de aanvankelijke uitdaging: „'De staf van Aharon moet je voor de verbondstekst terugleggen,' zei de Eeuwige tegen Mosjé. 'Die moet worden bewaard als waarschuwing voor dat opstandige volk. Er moet een eind komen aan hun geklaag tegen mij, anders zullen ze sterven.'”(Bemidbar 17:25)

In hun poging een aantal leemtes in het verhaal op te vullen, met name het gebrek aan uitleg van Korachs motieven, stellen de rabbijnen zich voor dat hij Mosjé uitdaagt tot een halachisch duel. Ze debatteren over de wetten van tsietsiet (schouwdraden, red.), of over hoe en wanneer iemand ritueel rein kan worden verklaard. In de context van deze laatste discussie, laten ze Korach zeggen: „De Tora komt niet uit de hemel; Mosjé is niet Zijn profeet en Aharon niet zijn priester.” (Talmoed Jeroesjalmi, Sanhedrin 10: 27d-28a)

Deze uitdrukking roept onmiddellijk een andere Talmoedische passage op, waarin rabbi Eliëzer ben Hyrcanus, die de overhand heeft in een halachisch debat, de hemel oproept om te bewijzen dat hij gelijk heeft. Net als in het Korach-verhaal komen bovennatuurlijke manifestaties voor. Een johannesbroodbroom raakt ontworteld en verplaatst zich naar een plek verderop. Een rivier stroomt in omgekeerde richting. De muren van het Beth Hamidrasj leunen naar binnen en beginnen te vallen. Uiteindelijk komt er een stem uit de hemel, die de vraag stelt waarom de verzamelde rabbijnen de onbetwistbare halachische autoriteit van rabbi Eliezer in twijfel trekken. Op dat moment staat rabbi Jehosjoea, niet onder de indruk van de stem uit de hemel, op en komt met een bijbelcitaat waaruit eenzelfde sentiment lijkt te spreken als uit hetgeen aan Korach wordt toegeschreven: „Het (de Tora, red.) is niet in de hemel.” (Red.: Het vervolg van Deuteronomium/Dewarim 30:12-14 luidt: „zodat u zou moeten zeggen: Wie zal opstijgen ten hemel, het voor ons halen, en het ons doen horen opdat wij het volbrengen? En het is niet aan de overkant van de zee, opdat u zou moeten zeggen: Wie zal oversteken naar de overkant van de zee, het voor ons halen, en het ons doen horen opdat wij het volbrengen? Maar dit woord is zeer dicht bij u, in uw mond en in uw hart om het te volbrengen.” Rabbi Jirmeja legt in het vervolg van het verhaal uit wat het aanhalen van dit citaat door rabbi Jehosjoea betekent: „Aangezien de Tora al werd gegeven op de berg Sinaï, hoeven we geen acht te slaan op een Goddelijke Stem, aangezien U al schreef op de berg Sinaï, in de Tora: ‘Ga met de meerderheid’ (Sjemot/Exodus 23:2).” (Talmoed Bavli, Baba Mezia 59a)

Hoewel rabbi Eliezer volgens de hemel gelijk heeft, wordt hij desondanks door zijn collegae gestraft met excommunicatie, al waren zijn besluiten nog zo correct.

Rabbi Eliezer leeft in de rabbijnse verbeelding als een vereerde figuur voort en als de bron van vele leringen die zijn opgetekend in de Misjna en de Talmoed. Zijn oorspronkelijke status als leraar lijkt zijn nalatenschap te beschermen. Korach daarentegen treedt in de rabbijnse verbeelding op als een verdachte klokkenluider. Zeker, zo geven ze toe, hij was een zeer spitsvondig man. Hij kende en gebruikte de Tora goed om voet aan de grond te krijgen en de gangbare mening aan te vechten. Hij was ook gepasseerd voor leiderschap binnen zijn eigen familie. (Bemidbar Rabba 18: 2)

Deze eigenschappen lijken componenten van een profielschets om een persoon te beschrijven die men een plek zou willen geven binnen een grote organisatie, zoals de top van een groot bedrijf of de overheid: iemand die zich geroepen voelt om door zelfgenoegzaamheid heen te prikken, de aandacht te vestigen op bepaalde kwesties, en ondanks het gevaar van censuur en straf, de autoriteiten ter verantwoording te roepen.

Klokkenluiders zoals Korach komen er ook in onze tijd doorgaans niet goed van af. Degenen die onze aandacht vestigen op endemisch racisme raken nog steeds economisch achterop door gemiste

promoties en andere beperkingen; mensen die de waarheid openbaar maken binnen een groot bedrijf worden geconfronteerd met persoonlijke rechtszaken; anderen worden verbannen uit hun gemeenschap en met de nek aangekeken binnen hun familie.

Misschien biedt het verhaal over deze rebellie, hoe ingewikkeld het ook mag zijn, een eenvoudige les over onze fundamentele vrijheid om autoriteit aan te vechten en onrecht aan de kaak te stellen, ongeacht waar we het tegenkomen.